

356 DEO OPTIMO MAXIMO,
UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,*

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS

manè discutienda in Scholis Medicorum, die Martis septimâ
mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXIX.

M. ANTONIO PETIT, è Regiâ Scientiarum Academiâ
& Militarium Regni Nosocomiorum Inspectore, M.
BERNARDI NICOLAI BERTRAND vices gerente, Doctore
Medico, Præsede.

An Condimenta sanitati noxia?

I.

ORS una eademque imminet omnibus celerique gradu propo-
rar. Fatum ineluctabile! Cujus solo nomine totum pectus con-
tremiscit. Aequo enim vitam prosequuntur amore felix & miser,
pauper atque dives, nec nisi deliræ mentis est mortem sibi con-
sciscere. Quis tamen inter mortales sapit! Neglecto enim vi-
tæ thesauro, collectis quasi viribus, præcipientes ruunt ad tumulum,
& hostis indomiti, mortis nempè, nedum repulsam moliantur, imò silentem pro-
vocant inconsulti. Si quidem rebus quæ ad longævitatē perducunt ad eò abutun-
tur, ut mirum sanè sit quod tamdiu sani subsistere queant. Quot & quanta à cer-
vice detorqueant mala Hygieines legibus addicti, nisi infaustâ edocti experien-
tiâ nunquam agnoscunt. Hinc omne sibi permittunt intemperantiæ genus. Hi
enim gloriæ vel fortunæ mediocri impatientes, ne minimum quidem sibi per-
mittunt otium. Illi mollitiæ illecebris delinunt, perpetuo quasi indulgent somno;
hinc sobolescit numerosa morborum cohors. Non minùs metucodum ab erro-
re dietæ in usu rerum non naturalium, sed nullibi ferè gravius & frequentius
peccatur quàm in cibi potûsque delectu. Alia nempè alimenta præ aliis habent
homines, sed sapore ducti non verò salubritate, fallacis voluptatis victimæ,
non saluberrimos sed palato gratissimos ingerunt cibos; hinc condimenta in
eduliis ad eò jactata, quæ quidem ab usu planè sunt ableganda. Morbus enim
palati delicatioris nunquàm non socius brevi præsto est. Villosa enim huma-
ni corporis compages facilè labem in iis contrahit qui sapidis delectantur
cibis: solidorum enim tonum fluidorumque temperiem, in quibus stat sanitas,
pervertunt.

* Auctore M. Jacobo Gourlez de la Motte.

CORPUS humanum automaton quoddam hydraulico-pneumatico-elastico, artificiosissime constructum ex partibus solidis & fluidis aptè inter se coordinatis constat. Dum humore irrorari desinunt solida, tunc rigescunt & exsiccantur; pariter ubi humores ab ipsis solidis nec subiguntur nec propelluntur, tunc stagnant, spissescunt & putrescunt. Vita igitur reciprocus est tum solidorum tum fluidorum motus, qui si sit æquabilis sanitatem constituit. Servatur autem ille motus æquabilis & reciprocus sive sanitas, quando solida non vividius premunt quàm ipsa premuntur; hoc enim in statu fibræ nec sunt rigidiores nec laxiores fluidaque debitâ donantur temperie, & ritè exercentur functiones. Quantacumque sit tamen solidorum & fluidorum eucrasia, brevi ex suâ naturâ corruet humana machina: perpetuo enim motu quo circumaguntur humores quidquid ipsis inest tenuissimum in auras avolat; quidquid verò crassius per propria excernitur colatoria; undè brevi exhauriuntur: solida verò assiduâ oscillatione concussa & attrita, citò dissilirent, nisi cibis ritè sumptis inclinerent resarcirentur hæc damna; alimenta autem in ore commoluntur, in ventriculo convertuntur in chylum, & inde fit amissi reparatio tum in solidis tum in fluidis. Quis verò inficias iret succos & humores assumptorum indolem retinere? Quantâ igitur curâ eligenda sunt quæ in nostram substantiam debent converti ut præcaveatur solidorum fluidorumque labes! Idèò Medici, inter cæteros quosque cibos, temperatis, frigidis, insipidis, aqueis, mucilaginosi esse indulgendum consentiunt, ut sanguinis naturæ & motui non parum congruis. Ex his enim obtinentur alimenta quæ universalia vocaveris, utpotè temperamento & sexui cuivis convenientiâ. Quàm verò ab illis recedant doliibus quæ sale acri oleoso & volatili turgent, vel sale acido salsove scatent! Liquores inde acriores evadunt & spissiores, solida contriunguntur, sicque tota perturbatur animalis œconomia.

I I I

QUEMADMODUM in eo stat sanitas quod villi flexiles liberè & æqualiter moveantur tensesque sint humores & micissimi, sic in villorum rigiditate, tensione, irritatione necnon in fluidorum crassitie & acredine stat omnis ferè morbus. Dum enim erethismo corripuntur solida, inordinata succedit fibrarum oscillatio, vel tota perit. Succorum per fibrarum canales præterlabentium cursus aut minuitur vel prorsus sistitur: tunc stagnantes succi nec ritè conteruntur nec probè defæcantur. Si lentore peccant humores, solida hisce propellendis fiunt imparia; stagnant itaque & putrescunt, sales & olea, quibus constat sanguinea moles, in varia concreta faciescit, quæ huc vel illuc appulsâ mirificas agunt tragœdias; si acredine fibras stimulant, crebriores evadunt illarum oscillationes, nimis & inde attenuantur sanguinis & cæterorum fluidorum moleculæ, saliaque sulphure blando spoliata acriora redduntur, sicque sanitati tuendæ prorsus adversantur. Ex his liquidò patet assiduam & æqualem sanguinis per minimos corporis tubos circulationem, tum vitæ tum sanitatis præcipuum consistuere fundamentum. Quidquid igitur nativum fibrarum tonum & genuinam sanguinis indolem immutare potest, cane pejus & angue vitandum est. Hæc sanè mali moris in suo sinu recondunt condimenta. Fateor quidem linguam & palatum vividius & jucundius ab illis excitari, sed citò hæc voluptas quàmplurimis compensatur malis. His enim in usum vocatis, solidæ partes indurantur, corrugantur; succi inspissantur & in coagulum concresecunt. Nec minus menti

quàm corpori labem afferunt. Animi enim tumultus ab humorum æstu, acedine, necnon à nervorum nimia tensione sæpissimè ducit natales. Humores enim quamdiu sunt mites noxiisque ritè expurgati, tamdiu adest mentis tranquillitas. Quod si fortè vividà & subigantà mentis cogitatione commoveantur nervi, & erethismum suscipiant, citissimè compositi ad blandas & solitas oscillationes reducuntur.

I V.

QUIDQUID vitii contrahunt solida & fluida, illud ex rerum non naturalium abusu jurè repetendum. Quas inter primum tenent alimenta: suam enim chylo temperiem impertiuntur. Sed qualis est chylus, tales sunt humores. Ergò alimentorum præ cæteris habenda est ratio. Idèd sanè Medici in illa hygieines parte diutius insistent; illa tantùm admittenda existimant alimenta, quæ nostram substantiam propius accedunt. sic ipsemet Boerhaavius, (a) *Cibus censetur optimus qui simplicissimus, parùm seculentus, acrimoniâ omni carens, haut præditi magnâ mobilitate suarum partium, sano nostro corpori finissimus, aut illi facillè assimilandus per vires nostras concoctrices, &c.* Qualia sunt farinacea, olera, animalium carnes, quæ tantùm elixatione, assatione, frixatione, suffocatione, præparari solent. Tunc enim, præcipuè si aquoso diluantur potu, generatur chylus fluidus, blandus, dulcis, non æstuosus, non acris aut irritans, undè sanguini cæterisque humoribus inest debita fluiditas, partibus solidis mollities & laudabilis flexilitas. Eà de causâ repudienda consulit condimenta de quibus sic habet; (b) *condimenta ex acidis, sale, aromatibusve petita nocent sanis, acrimoniâ suâ noxia, vascula tenuissima lædunt, & falso appetitu per stimulum excitato corpus gravant plùs quàm nutriunt.* Quid igitur non est metuendum ab ingestione assiduâ aerium, ascenscentium, & salinorum; inspissatis fluidis, corrugatisve solidis, nullo modo defecari possunt corporis humani liquores; exindè enim inspissantur fluida, quòd sanguis salibus tum acidis tum acribus fetus variè concreascit. Sanguinis enim serum ab affusis acidis, in densum & caseosum condensatur coagulum. Dum verò acribus scatet, etiamsi minùs solidescat, in grumos tamen pars ejus oleosa cogitur. Nec leviùs attingunt solida; horum enim acriori stimulo irritantur, convelluntur, crispantur fibræ, in nostris potissimùm regionibus, ubi fibræ satis spontè distenduntur, facillèque erethismum patiuntur. Quot igitur damna nostris impendunt cervicibus ex illis procatacticis dispositionibus! Sanguinis enim motus minuitur, secretiones & excretiones tardiores evadunt; stagnant, putrescunt humores, ac tandem ad interitum ruunt omnes omninò functiones. Hinc enim inspissati liquores per vasorum extrema angustiora protrudi nequeunt; illinc & etiam solida crispata, vasorum extrema adco coercent, ut liquoribus intra vasa contentis transitus præpediatur: undè tumultus solida inter & fluida, quo scilicet eorum crasis, mixtio, forma, textura ita destruuntur, ut malignam prorsus induant indolem. Reverà quid mirum! deficiente depuratione, sanguis blandam deponit suam diathesim. Dum enim liquores ad extrema corporis propelli non possunt, dum cutis spiracula & urinarii coercentur pori, tunc noxii in sanguine retineantur sales, undè producuntur aromaticæ, muriaticæ, alkaline, oleosæ acrimoniæ, pro variâ ingestorum naturâ, sicut & in primis viis saburra ex digestionè malè peractâ; opeosior enim est digestio dum succus gastricus acrior evadit, minor ejus fecerit copia, & alimentorum partibus subeundis & solvendis est minus idoneus. Testatur experientia. Olera enim, fructus, semina, animalium carnes, longè feliciùs colliguescunt in aqueo menstruo imposita, quàm in lapidis liquoribus, in quibus è contrâ sæpissimè indurantur.

(a) Tract.
de Ygiena
nº. 1033;

(b) Ibid.
1040.

A Sanis igitur removeantur condimenta, temperamento phlegmatico non melius quam calido conducentia; sua enim cuique natura, sua etiam sanitas: in utroque moliri mutationem, dum bellè se habent, periculosissimum est, nec quidquam movendum nisi excessus vitio sit; quod si accidat, tunc iis ut remediis uti poterunt. Hinc egregiè profunt acida ubi sanguinis aut bilis fervorem compescere alkalina acridinem retundere, coagula sulphurea ex acerbis salibus oriunda resolvere volueris; nec tamen te fugiat nervis esse infensa, ventriculorum enervare, colicos inducere dolores, renes, vesicam, pulmones, omnesque membranas graviter offendere: par erit ratio si laxior sit fibrarum ventriculi tonus, quam ut alimenta, licet concocta, in intestina extrudere valeat. Si ventriculi succus, ex nimio sero aut spirituum defectu, sit vappidus, ac proinde ad peragendum ciborum concoctionem minus idoneus, tunc temporis sua laus est & energia aromatibus. Nec minoris sunt momenti quando ex solidorum laxitate fluida ita concreverint ut à solidis propelli nequeant; tunc salibus volatilibus & oleosis in usum vocatis, redintegratur fibrarum oscillatio, cujus spe talia solvuntur concreta, brevique presto est sanitas. In his autem exhibendis maximè opus est cautelà; urentem enim in corpore calorem accendunt, in solidis cretismum, in fluidis effervescentiam concitare valent: diuturniori usu, sanguinis fluidiori parte copiosius emissà, residuum magis ac magis spissescit. Nec tutior est salis salis usus. Licet enim sal marinus eximiis extollatur doribus, calefaciendi nempe, exsiccandi, abstergendi, digerendi, aperiendi, incidendi, ciborum appetentiam provocandi, venerem stimulan- di, venenis resistendi, ut stimulus tamen hos omnes exerit effectus, nec impunè in usum vocatur. Corporis enim membranas vellicando, fibras ad vividiorè oscillationem cogit, undè æstus per totum corpus intenditur, functionesque læduntur. Longè magis est timendum ubi fibræ ad cretismum spontè jam disponuntur; tunc enim coarctatis vasibus sal totus in sanguine retinetur; hinc acriores fiunt humores, insensibilisque perspirationis materies hæret in summâ cute; undè pruritus, scabies, & alii affectus cutanei, rheuma, podagra, scorbutus, alique symptomata ex sanguinis muriaticâ constitutione oriunda. Qualia igitur à naturâ offeruntur alimenta, capiant qui vitæ consulunt & sanitari. Sapiens enim providentia suum cuique dedit condimentum, corpori accommoda istimum, & prorsus innocuum, ignotum sanè iis qui gulæ irritamentis, & liquoribus ardentissimis perpetuò indulgent; in his enim ita indurantur papillæ, ut vix aquâ stygiâ commoverentur. Quantà autem ex cibo simplici afficiatur voluptate palatum, ut iradicam, virginum, testantur aquæ & lactis potatores. His legibus addicti mortales, fibrarum sanguinisque naturalem constitutionem servabunt; molles iis & flexiles remanebunt villi nervosi; omnes corporis humores erunt summe fluxiles, nec spissi nec vitiosi, nec in grumos coacti, minime astuosi, nec acres, nec rudentes. His præmissis nobis concludere liceat.

Ergò Condimenta sanitati noxia.

Proponēbat Parisiis, BENJAMINUS MICHAEL SOLIER DE LA ROMILLAIS, Rhedonæus apud Armoricos, Doctor Medicus Remensis; necnon Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1769, à sextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Universit. & Facultatis Med. Typograph. 1769.